

Szabó István¹

A Szent Korona és az államforma

1. Prológus

Az ünnepelt, Máthé Gábor munkásságára a hazai és külföldi jogtörténész-közösség egyaránt nagy tisztelettel tekint. Elgondolkodunk, vajon 80. születésnapjára milyen tanulmánnyal tisztelegjünk. Miről tudunk írni, ami számára is újdonságnak tűnhet. Erre bizony kicsi az esély, különösen az általam választott Szent Korona-témakörben. Az Alaptörvény azonban új dimenziót nyitott számunkra. Az 1944 után az alkotmánytörténet körébe száműzött Szent Korona – bár ellenérzéseket is kiváltva – újra hatályos közjogunk részévé vált. A közjogi tradíciók iránt szimpátiát érzőknek így szinte kötelességük a disputába történő bekapcsolódás, segíteni a Szent Koronának a hosszú és kényszerű mellőzés után a 21. századi alkotmányos identitásban történő elhelyezését. A Szent Koronának a hatályos közjogba történő visszaemelését ellenzők fő érve ugyanis az, hogy a hozzá kapcsolható közjogi elvek „nem egyeztethetőek össze a modern alkotmányosság követelményeivel”.²

A Szent Korona-tan évszázadokon keresztül dinamikus jelleggel bírt, folyamatosan követte az alkotmányos identitás változását (fejlődését). 1944 után azonban az elutasítás sorsára jutott, így az Alaptörvény egy közel hét évtizedes szünet után tette ismét hatályos közjogunk részévé. Ebben a közel hét évtizedben a Szent Korona-tan kétségtelenül statikus állapotot öltött, így 2011-ig az alkotmánytörténet körében, az 1944-ig kialakult tartalmával elemeztük. A hatályos közjogban történő említést ellenzők véleménye szerint eme hosszabb statikus időszak alatt az alkotmánytörténeti elemzésekkel leszűrt gondolatok kialakították a Szent Korona-tan „mindig is állandónak tekintett” részeit.³

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jogtörténeti Tanszék. Kapcsolat: szabo.istvan@jak.ppke.hu.

² Sente Zoltán: A historizáló alkotmányozás problémái – a történeti alkotmány és a Szent Korona az új Alaptörvényben. *Közjogi Szemle*, 4. (2011), 3. 1.

³ „Változékonysága mellett azonban voltak olyan elemei, részei, amelyeket mindig is állandónak tekintettek, s amelyek nélkül nem lehet, illetve nem érdemes a Szent Korona-tanról beszélni.” Lásd Sente (2011): i. m. 1.

Az ettől a „valóságos tartalomtól” történő eltérést pedig a közjogi tradíciók meghamisításának érzik.⁴ A Szent Korona-tan „mindig is állandónak tekintett” részei, valamint annak „valóságos tartalma” között fogalmi azonosságot feltételezek, bár valójában mindkét gondolat nehezen definiálható. Mint az előbbiekben meghatároztam, jómagam mindkét fogalom alatt a Szent Korona-tannak 1944-ig kialakult állapotától az Alaptörvény 2011-es kihirdetéséig az alkotmánytörténet körében folytatott elemzések eredményeit értem. Ha a Szent Korona-tan 1944-es állapotában valóban statikussá vált, akkor ezen bármilyen változás ennek a korábbi állapotnak az átírását (félremagyarázását) jelenti, ami valóban a közjogi tradíciók meghamisítása.

Véleményem szerint azonban azzal, hogy a Szent Korona újra hatályos közjogunk részévé vált, visszanyerte dinamikus jellegét. A sok évszázados hagyományoknak megfelelően folyamatosan változhat, s ennek nyomán mindig idomulnia kell az alkotmányos identitás változásaihoz (fejlődéséhez). Mint az Alkotmánybíróság is megállapította: „Magyarország alkotmányos önazonossága nem statikus és zárt értékek jegyzéke”.⁵ Ez a megállapítás a teljes történeti alkotmányra, s benne a Szent Koronára is igaz. Feladatunk pedig az, hogy kiemeljük azokat a vívmányokat, amelyek a 21. század alkotmányos értékrendjébe is illeszthetők. Világosan meghatározzuk, mi az, amit csak az alkotmánytörténet keretei között taníthatunk, s mi az, aminek a hatályos alkotmányjog körében is helye van. Egy tradicionális intézményt azonban csupán azért nem kell az alkotmánytörténet körébe száműznünk, mert az dogmatikailag nem illeszkedik tökéletesen a hatályos jog rendszerébe. A szelekció csak akkor szükségszerű, ha a tradíció alkotmányos alapértékekbe ütközik. Eme alapértékeket pedig a 22/2016-os AB határozatnak a nemzeti önazonossághoz kapcsolódó gondolatával határozhatjuk meg, mely szerint az olyan alapvető értéket, „amelyet nem az Alaptörvény hoz létre, azt az Alaptörvény csak elismeri”.⁶ Vagyis az Alaptörvénynek vannak olyan rendelkezései, amelyeket az Országgyűlés az Alaptörvény módosításához előírt többséggel sem változtathat meg,⁷ s vannak olyanok, amelyeket a képviselők két-

⁴ „E hagyományok felélesztése, illetve összekötése a jelenlegi magyar alkotmányos rend alapelveivel csak a Szent Korona-eszme, illetve a történeti alkotmány valóságos tartalmának figyelmen kívül hagyásával, illetve a magyar közjogi tradíciók részleges meghamisításával lehetséges.” Lásd Szente (2011): i. m. 1.

⁵ Lásd a 22/2016. AB határozat Indokolásának (65) bekezdését.

⁶ Lásd a 22/2016. AB határozat Indokolásának (67) bekezdését. Varga Zs. András: Történeti alkotmányunk vívmányai az Alaptörvény kógens rendelkezéseiben. *Iustum Aequum Salutare*, 12. (2016), 4. 89; Varga Zs. András: Az alkotmánybíróságok szerepe a nemzeti/alkotmányos önazonosság védelmében. *Iustum Aequum Salutare*, 14. (2018), 2. 28.

⁷ „Ha tehát az Alaptörvény a hazai jogrendszeren belül a jogalkotás korlátja (norma normans), akkor a Nemzeti hitvallás tizenhetedik posztulátuma és az R) cikk (3) bekezdése folytán a »történeti alkotmányunk vívmánya« fordulat és a vele azonos tartalmú, az Alaptörvény által nem

harmada szabad belátása szerint állapíthat meg. A tradíciók kötelező szelekciója csak az első esetkörrel összefüggésben indokolt.

Tanulmányomban arra a gyakran hangoztatott évrre kívánok reagálni, amely szerint a Szent Korona oly mértékben összefonódott a monarchikus államformával, amely lehetetlenné teszi annak köztársasági keretek közé történő beillesztését. Ennek következményeként pedig az Alaptörvényben történő említését mellőzni kell.

Érvelésemet három egymáshoz kapcsolódó gondolatra építem. Először azt vizsgálom, hogy a Szent Korona valóban inkompatibilis-e a köztársasági államformával. Második lépésként a köztársasági államforma alkotmányos értékstátuszát elemzem, vajon abba a körbe tartozik-e, amelyet az Alaptörvény nem létrehoz, hanem csak elismer. Harmadik gondolatként pedig azt vizsgálom, vajon a Szent Korona-tannak az államformával összefüggő tartalmi elemét az Alaptörvény hatályos közjogunk részévé tette-e. A Szent Koronára történő hivatkozásnak az Alaptörvényből történő törlésére akkor lehet megalapozott igényt formálni, ha mindhárom kérdésre – együttes feltételként értelmezve – negatív válasz születik: (1) a Szent Korona nem konform a köztársasági államformával, (2) a köztársasági államforma az Alaptörvény abszolút védett alapértékei közé tartozik, (3) az Alaptörvény a Szent Korona-tan államformával összefüggő elemét hatályos közjogunk részévé tette.

Ha az első két állítás bármelyikét sikerül cáfolni, akkor a Szent Koronára történő alaptörvényi hivatkozás még abban az esetben sem kritizálható, ha igaz az az általam el nem fogadott állítás, mely szerint a Szent Korona-tan 1944-es állapotában statikussá vált.

A Szent Korona és az államforma közötti kapcsolat

Első kérdésünk tehát az alábbi: a Szent Korona konform-e a köztársasági államformával? Ennek megválaszolásához először is azt kell tisztáznunk, hogy a Szent Korona-tan egyáltalán milyen kapcsolatban áll az államformával.

Közjogi hagyományaink szerint a Szent Korona a magyar állam területét, a magyar nemzetet (a Szent Korona népét), a felettük álló állami főhatalmat, s magát a magyar államot testesítette meg.⁸ Mivel a terület, a népesség, s a felettük

---

használt »alkotmányos önazonosságunk« mint valóságos értékek minden más hazai vagy nemzetközi jogszabály normája, ide értve az Alaptörvényt is.” Lásd Varga Zs. András: *A Szent Korona a magyar Alaptörvényben. Pázmány Law Working Papers*, (2018), 1. 11.

⁸ „A szent korona, mint közjogi fogalom, jelenti [...] magát a cselekvésképes souverain magyar államot [...]. [...] A szent korona fogalmában tehát terület, nép- és főhatalom [...] a legbensőbb közjogi egységben egyesülnek [...]” Lásd Ferdinandy Gejza: *Magyarország közjoga. (Alkotmányjog.)* Budapest, Politzer, 1902. 53 és 54.

álló főhatalom az állam három tartalmi ismérve, a negyedik elem lényegében az első háromnak az egyesítése. A Szent Korona így elsősorban a magyar államot testesítette meg, s ehhez kapcsolódóan az állam három nélkülözhetetlen tartalmi elemét. Az államforma tehát sem a legszűkebb jelentéstartalomnál (államiság), sem a hozzá közvetlenül kapcsolódó három elem között nem volt megtalálható, hanem csak egy újabb logikai lépéssel tudjuk hozzáfűzni. Az egyik kapcsolódó elemet (az állami főhatalmat) ugyanis a nemzet és a király együttesen gyakorolta, s ahhoz, hogy király létezessen, az államformának királyságnak kellett lennie. A Szent Korona tehát szimbolizálja a magyar államot, ehhez kapcsolódóan az állam három tartalmi ismervét, s az egyik tartalmi ismervéhez (a főhatalomhoz) kapcsolódóan lehet kihatással az államformára.

Ezen összefüggések felvázolása után bizonytalanságot okoz, vajon a Szent Koronát az állami főhatalom kihagyásával egyáltalán közvetlen kapcsolatba lehet-e állítani az államformával? Szerintem nem. Az államforma ugyanis a főhatalom tartalmából levont következtetés, vagyis a logikai folyamatban a főhatalom a premissza, az államforma csupán a konklúzió.

A főhatalom kihagyásával történő közvetlen kapcsolatteremtés különösen paradox helyzetet szül akkor, ha az államforma meghatározásakor az alkotmányozó a premisszából nem vonja le a megfelelő konklúziót. Hazánkban pedig éppen a királyság utolsó negyedszázadában ez a furcsa helyzet állt elő. A nemzetgyűlés 1920-ban úgy állította helyre a királyságot, hogy az államberendezkedésben a republikánus jellemzők maradtak dominánsak. Erről Adolf Merkl 1925-ben írt is egy veretes tanulmányt,⁹ de a gondolat a hazai közjogi irodalomtól sem volt idegen (lásd például Csekey István,¹⁰ Polner Ödön¹¹ vagy Buza László¹²

⁹ Merkl Adolf: A mai Magyarország államformájának kérdéséről. *Jogtudományi Közlöny*, 60. (1925), 5. 33–35.

¹⁰ Csekey az 1920. évi I. törvénycikket az alábbi kritikával illette: „Ahelyett, hogy az államhatalmat a szent korona elmélete alapján osztotta volna meg a[z állam]fő és a nemzettagokat képviselő nemzetgyűlés közt: az államfőt megillető jogoknak tekintélyes részét továbbra is megtartotta magánál s ezzel a szuverénitásnak egész különös, köztársasági izü szellemét csempészte be a magyar alkotmányba.” Lásd Csekey István: A kormányzó és jogköre. *Magyar Jogi Szemle*, 1. (1920), 5. 259.

¹¹ Polner Ödön az alábbi véleményen volt: „Ez kétségtelenül köztársasági jogi állapotoknak felel meg és az 1920:I. t.-c. a kormányzó jogállását és hatáskörét indokolása szerint tudatosan és bevallottan általában olyannak állapította meg, amilyen a köztársasági államfők szokott lenni. Különbözik azokétól különösen annyiban, hogy az állást nem meghatározott időre kell betölteni, és hogy külső méltósága magasabb. Ezek a különbségek azonban a lényegét nem érintik.” Polner Ödön: A kormányzói jogkör kiterjesztésének kérdése. *Magyar Jogi Szemle*, 18. (1937), 3. 97.

¹² Buza László az alábbi véleményen volt: „Magyarország államformája és kormányzata ma is csak tényleges állapotot mutat. Az ország tényleg ma is köztársaság; de jogilag monarchia s monarchia marad mindaddig, amíg az erre illetékes jogalkotó tényező – az összeülő nemzetgyűlés – az államformát nem változtatja meg.” Buza László: A királyválasztás joga. *Magyar Jogi Szemle*, 1. (1920), 2. 84.

munkásságát). Sőt már a kormányzói tisztet felállító 1920. évi I. törvénycikk miniszteri indokolása – a törvénytentesítéssel¹³ és a felelősséggel¹⁴ összefüggésben – két alkalommal is utalt arra, hogy az ideiglenes államfő (a kormányzó) republikánus jellemzőkkel rendelkezik.

A Szent Korona-tan állami főhatalomra vonatkozó változásai a két világháború közötti közjogban

A két világháború közötti közjogban az ideiglenesnek szánt helyzet tartóssá válása dogmatikai változásokat is elindított, ami a Szent Korona-tan főhatalomra vonatkozó részére is kihatott. Ki a szuverenitás birtokosa? Azt hiszem, a változásokat az alábbi, Ferdinandy Gejzától, illetőleg Egyed Istvántól származó idézetek jól közvetítik. Ferdinandy 1902-ben az alábbiakat írta:

„Minden oly állami ténykedésnél, a mely souverain formában, azaz törvény alakjában nyilvánul [...] a szent korona elméletéből kifolyólag a király és a nemzet [...] közreműködése nélkülözhetlen [...]. A király és az országgyűlés tehát a törvényhozásnak egyenjogú tényezői, noha nem egyenrangúak, mert az országgyűlés – kivéve interregnum idejét vagy oly állapotot, a mikor a király az uralkodásban akadályozva van – csak a király akarására léphet működésbe s működését a király akarására abba hagyni tartozik.”¹⁵

Egyed Istvánnál viszont 1943-ban már az alábbiakat olvashatjuk: „E *királynélküli* időkben alakult ki és szilárdult meg az az elmélet, hogy a közhatalom ősforrása és eredeti birtokosa a nemzet és a király csupán a reá ruházott hatáskörben birtokosa az uralkodói jogoknak.”¹⁶

Ferdinandy az állami szuverenitás legfőbb megnyilvánulását a törvényhozáshoz kapcsolja, amelyet a nemzet és a király együttesen gyakorol, sőt inkább a királynak tulajdonít nagyobb jelentőséget. Azt nem veti el, hogy interregnum

¹³ „Éppen azért a kormányzó a törvényhozás terén a királyt megillető legfontosabb jogot: a szentesítés jogát nem fogja gyakorolhatni, hanem úgy, mint a köztársasági alkotmányok szerint a köztársasági elnöknek, csupán a törvény alaki perfekciójához tartozó kihirdetésről való gondoskodás fogja feladatát alkothatni [...]” Lásd az 1920. évi I. törvénycikk 13. §-ához fűzött miniszteri indokolást (NI-1920-I-21).

¹⁴ „A kormányzó közjogi állása ugyanis nem azonosítható a szuverén államfő állásával, hanem megfelel annak a jogállásnak, amelyet a köztársaságban a köztársasági elnök tölt be; éppen azért a kormányzót az alkotmány vagy a törvény vétkes megszegése esetében a felelősség alól felmenteni nem lehet [...]” Lásd az 1920. évi I. törvénycikk 14.§-ához fűzött miniszteri indokolást (NI-1920-I-23-24).

¹⁵ Ferdinandy (1902): i. m. 54.

¹⁶ Egyed István: *A mi alkotmányunk*. Budapest, Magyar Szemle Társaság, 1943. 84–85.

idején az országgyűlés önállóan is ülésezhet, azonban ez csak egy ideiglenes kényszerhelyzet, amelynek a főhatalom tartalmára nincs kihatása. Egyed viszont ebből az állapotból a főhatalom tartalmára vonatkozó változást vezetett le. A két világháború közötti, király nélküli állapotot úgy interpretálja, hogy ezzel az állami szuverenitás a nemzet kizárólagos birtokába került.

Mindez a két világháború közötti törvényekből is kitűnik. Már maga az 1920. évi I. törvénycikk 2. §-a az alábbiakat szögezte le: „A nemzetgyűlés a magyar állami szuverenitás törvényes képviselőjének nyilvánítja magát, amely alkotmányunk értelmében az államhatalom gyakorlásának további módját is jogosult rendezni.” A hozzá fűzött miniszteri indokolás pedig így szól: „A nemzetgyűlés létrejöttelének előzményeiből és feladatából következik, hogy a nemzetgyűlést az egész magyar állami szuverenitás törvényes képviselőjének kell tekinteni”. Létrejötté ugyanis bármilyen királyi közreműködést mellőzött, feladata pedig az államélet újraindítása volt, szintén bármilyen királyi közreműködés nélkül. Az 1920. évi I. törvénycikk elfogadása kizárólag a nemzetgyűlés akaratán nyugodott. Az 1937-es közjogi reformot megvalósító XIX. törvénycikk miniszteri indokolásában pedig az alábbiakat olvashatjuk: „Az országgyűlésben megtestesülő nemzetszuverenitáson ezzel nem esik sérelem”,¹⁷ illetve „ősi alkotmányunk szellemében a kormányzói tiszt megüresedése esetében az országgyűlés hivatott – a nemzetszuverenitás elvénél fogva – a királyi hatalomban foglalt összes jogok gyakorlására is”.¹⁸

Az idézetek, azt hiszem, jól szemléltetik, hogy a főhatalom tartalmának meghatározásában a két világháború között jelentős változás történt. A nemzet és a király közötti osztott szuverenitás háttérbe szorult, s annak egyedüli birtokosa a nemzet lett.

A Szent Korona és a köztársasági államforma közötti konformitás

A prológusban feltett első kérdésünkre az előző két pontban kifejtettekkel adhatjuk meg a választ. Az okfejtés legfontosabb eleme, hogy a Szent Korona és az államforma kapcsolatát nem vizsgálhatjuk a főhatalom kihagyásával. A premissza helyett a konklúzióval teremtett közvetlen kapcsolat ugyanis a Szent Korona-tant függetlenítené a főhatalom tartalmától, aminek következtében jelentéktelenné válna, hogy a nemzet és a király között osztott-e a főhatalom, vagy azt kizárólag a nemzet birtokolja. Holott éppen ez a főkérdés.

¹⁷ Lásd az 1937. XIX. törvénycikk 1.§-ához fűzött miniszteri indokolás c. pontjának (2) bekezdését.

¹⁸ Lásd az 1937. XIX. törvénycikk 3.§-ához fűzött miniszteri indokolás (2) bekezdését.

Emiatt a gyógyíthatatlan törésvonalat a köztársaság 1946-os kikiáltáshoz kötni, amely után már csak a közjogi tradíciók meghamisításával lehet a Szent Korona-tant a hatályos közjog részévé tenni, hamis állításnak tartom. Valójában a Szent Korona-tan fejlődésében a tényleges átalakulást 1918 novembere jelentette, amikor a királyi hatalom gyakorlásának megszűnése folytán a közte és a nemzet között felosztott főhatalom utóbbi kizárólagos birtokába került. A főhatalom eme tartalmával pedig a köztársasági államforma sem ütközik. Ha ez a változás a közjogi tradíciók meghamisítása, akkor ez a folyamat nem 2011-ben, hanem 1920-ban kezdődött.

Az államforma szerepe alkotmányos identitásunkban

A prológusban feltett második kérdésünk az államforma alkotmányos védettségére vonatkozott. A kérdést különösen aktuálissá teszi a 22/2016-os AB határozat, hiszen az példálózó felsorolásában a köztársasági államformát is nemzeti önazonosságunk részévé nyilvánította, vagyis azok közé az alapvető értékek közé sorolta, amelyeket nem az Alaptörvény hoz létre, hanem csupán elismeri azok létezését.¹⁹ Magam pedig a tradíciók kötelező szelekcióját éppen ehhez a feltételhez kötöttem. Ha valamelyik tradíció ilyen alapvető alkotmányos értékkel ütközik, azt bizony az alkotmánytörténetbe áthelyezve, a hatályos közjogunkból törölnünk kell.

De igaz állítás, hogy az államforma nem az alkotmányozó szabad döntésén múlik? Erre a kérdésre egyértelműen nemleges választ kell adnunk. Az államforma megválasztása az alkotmányozó (az állam polgárainak) szabad döntésén alapul, az nem sorolható az abszolút védett alkotmányos intézmények közé. Könnyen eszünkbe juthat a királyság intézményének védelméről szóló 1913-ban elfogadott – és sokat kritizált – törvény.²⁰ A Csemegi-kódex az államforma megváltoztatására irányuló cselekményeket csak akkor vonta szankció alá, ha az bűncselekményre történő felhívással történt.²¹ A Nagy György vezette republikánus mozgalom elfojtása érdekében azonban 1913-ban az államforma békés (parlamentáris úton történő) módosítását is

¹⁹ Lásd a 22/2016. AB határozat Indokolásának (65) és (67) bekezdését.

²⁰ Az 1913. évi XXXIV. törvénycikk.

²¹ A Csemegi-kódex (1878. évi. V. törvénycikk) 173. §-a így szólt: „Öt évig terjedhető államfogházzal büntetendő az, a ki a 171. §-ban meghatározott módon [...] az alkotmányos államformát [...] megtámadja [...]” A hivatkozott 171. §-ban pedig az alábbiakat olvashatjuk: „A ki valamely gyülekezeten nyilvánosan, szóval, vagy a ki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése, vagy közszemlére kiállítása által, büntett vagy vétség elkövetésére egyenesen felhi [...]”

bűncselekménnyé nyilvánították,²² aminek következtében az e célt kitűző szervezetek létrehozása is tiltottá vált. Az államforma túldimenzionált jogi védelme azonban a köztársaság oldaláról is hasonló aggályokat vet fel.

Ebből eredően „a nem fér össze a köztársasági államformával” kijelentést jogi oldalról csupán egy olyan dogmatikai problémafelvetésként értékelhetjük, amely az alkotmányozó döntésében semmilyen kötöttséget nem szül. Nem úgy, mint például a hatalommegosztás vagy a jogegyenlőség. Az említett AB határozat azonban jól jelzi, hogy az államforma jogi védelme könnyen túlzásba eshet, s ez számos követőre talál a jogtudomány területén is. Legalábbis magam a már említett „nem fér össze a köztársasági államformával” kijelentés kapcsán számos esetben azt érzem, hogy e mögött valamiféle áthághatatlan alkotmányos alapérték sérelmét értik.

A Szent Korona-tan államformával összefüggő eleme és a hatályos közjogunk közötti kapcsolat

A prológusban feltett harmadik kérdés az első kettőben felvetett problémák hatályos alkotmányos rendszerünkhöz fűződő viszonyát vizsgálja. Vajon az előző négy pontban levezetett elemzés az alkotmányjog vagy már az alkotmánytörténet körébe tartozik?

Már megelőlegezett álláspontom szerint a történeti alkotmánynak (s ezen belül a Szent Korona-tannak) azok az elemei, amelyek az Alaptörvényben szövegszerűen is szerepelnek, kétséget kizáróan hatályos közjogunk részét képezik. Amelyek pedig szövegszerű említést nem nyertek, az R) cikk (3) bekezdés nyomán alkotmányértelmezéssel azonosíthatók be, s ezzel válnak hatályos közjogunk részévé. S itt kell szelektálnunk aszerint, hogy a történeti alkotmány mely vívmányai egyeztethetők össze 21. századi alkotmányos identitásunkkal.

A Nemzeti hitvallás a Szent Koronához köthető alkotmánytörténeti elemekből kettőt említ meg, a fő jelentéstartalmat képező államiságot, valamint az államiság ehhez kapcsolódó három ismérvből egyet, a nemzetet.²³ A további két ismerv (a terület és a főhatalom) azonban nem szerepel benne. A szövegszerűen említett elemek jogforrasi jellegéhez aligha férhet kétség, de az államformával kapcsolatot jelentő főhatalom nem tartozik ebbe a körbe. Így a Szent Korona-tan

²² Az 1913. évi XXXIV. törvénycikk 3. §-a az alábbiak szerint szól: „Aki a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalmat kezdeményez, szervez vagy vezet [...], öt évig terjedhető államfogházzal és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, továbbá a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésével és hivatalvesztéssel büntetendő.”

²³ „Tiszteletben tartjuk [...] a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.” Lásd *Magyarország Alaptörvénye*. Budapest, Magyar Közlöny, 2018. 11.

köztársasági államformával kapcsolatos viszonyánál nincs semmilyen kényszer, hogy a főhatalomra vonatkozó részét hatályos közjogunk részévé tegyük. Így pedig nincs, ami ütközzön a köztársasági államformával.

Epilógus

A tanulmányomban arra kerestem választ, vajon a Szent Korona – az államformával fennálló kapcsolatából eredően – beilleszthető-e a 21. század alkotmányos identitásába. Induló gondolatom szerint az államforma nem is áll közvetlen kapcsolatban a Szent Koronával, csupán az állami főhatalom útján köthető hozzá. Utóbbiban pedig a két világháború között olyan változás zajlott le, amely a köztársasági államformát is be tudja fogadni. De ha ez az állításom cáfolatot nyerne, feloldhatatlan problémát ez sem jelent. Az államforma ugyanis nem tartozik az alkotmányos alapértékeknek abba a kategóriájába, amely miatt egy neki ellentmondó tradicionális intézményt a hatályos alkotmányjogból feltétlenül törölnünk kellene. Végül azt vizsgáltam, vajon a Szent Korona-tan állami főhatalomra vonatkozó része egyáltalán része-e hatályos közjogunknak, hiszen a probléma csak ekkor lehet egyáltalán releváns. A három kérdésre adott válasszal, azt hiszem, sikerült bizonyítanom, hogy a Szent Korona köztársasági államforma mellett sem idegen test alkotmányos rendszerünkben.

Irodalomjegyzék

1878. évi. V. törvénycikk
1913. évi XXXIV. törvénycikk
1913. évi XXXIV. törvénycikk
1920. évi I. törvénycikk
1937. XIX. törvénycikk
22/2016. AB határozat
Buza László: A királyválasztás joga. *Magyar Jogi Szemle*, 1. (1920), 2. 83–87.
Csekey István: A kormányzó és jogköre. *Magyar Jogi Szemle*, 1. (1920), 5. 257–265.
Egyed István: *A mi alkotmányunk*. Budapest, Magyar Szemle Társaság, 1943.
Ferdinandy Gejza: *Magyarország közjoga. (Alkotmányjog.)* Budapest, Politzer, 1902.
Merkel Adolf: A mai Magyarország államformájának kérdéséről. *Jogtudományi Közöny*, 60. (1925), 5. 33–35.
Polner Ödön: A kormányzói jogkör kiterjesztésének kérdése. *Magyar Jogi Szemle*, 18. (1937), 3. 96–101.
Szente Zoltán: A historizáló alkotmányozás problémái – a történeti alkotmány és a Szent Korona az új Alaptörvényben. *Közjogi Szemle*, 4. (2011), 3. 1–13.
Varga Zs. András: Történeti alkotmányunk vívmányai az Alaptörvény kógens rendelkezéseiben. *Iustum Aequum Salutare*, 12. (2016), 4. 83–89.
Varga Zs. András: A Szent Korona a magyar Alaptörvényben. *Pázmány Law Working Papers*, (2018a), 1–19. Online: https://plwp.eu/files/2018/PLWP_2018-01_VargaZs.pdf
Varga Zs. András: Az alkotmánybíróságok szerepe a nemzeti/alkotmányos önazonosság védelmében. *Iustum Aequum Salutare*, 14. (2018b), 2. 21–28.